

Innehåll:

Förord	7
Författarpristävling	11
Ute i Kvarnby	11
I Petri kyrkas koralkör	13
Pigjobb i barndoms hemmet	19
Wivan och jag blir fabriksloddor	23
Aktiebolaget Reklam	26
På EPA bland tusen miljoner prylar	55
På EPA:s bar	58
Tankar om folkhemmet	62
Malmö Mekaniska Tricotfabrik	64
Rädda världen	80
Kontorsfröken	84
Inkassobyrå UPA	91
Victoriabiografen	103
På Hossan, strumpfabriken	109
Fröken Andersson	118
På Margareta hushållsskola	119
Semester på Strandkaféet	126
På Kockums skeppsvarv	130
Hotell Kramer	146
Semester i värmen	153
Hotell Tunneln	158
Åter till Malmö Allmänna sjukhus	163
Åter igen till Malmö Allmänna sjukhus	165
Besiktning	166
På röntgenavdelningen	168
Patologiska institutet	169
Marsvinssköterska	171
I tvångströjan	173

På Flens	176
Tillbaka till Kockums	178
Tjänsteflickan	185
Guide för en dag	189
Hembiträde hos familjen Nilsson	192
Loppan som inte var min	198
På Tågaborg	203
På Hyregatan	212
Demonstratris	216
Konstnär	253
Omskolning	258
På post för Posten	260
Ni kan klä av er där	273
Annonsen	274
Byrån	276
Kronofogden med samvete	284
Edith	295
På anställningsintervju	301
Fackföreningsvikarie	306
Författare	314
Di har skickat itt fruntimmer!	315
Vikarierande hemsamarit	317
Gustav	319
Ferringfabriken	324
Möte med Wivan	331
I köket på Värnhem	334
Ett hjärta som inte klaffar	340
Arbete inom ramen för OSA	342
Ackord	351

Förord

En gång anmälde jag mig till en kurs i engelska.

- Du måste lära dig svenska först, sa engelskläraren.
- Pratar inte jag svenska?
- Nej, inte är det svenska, skrattade läraren.

Jag kom då underfund med att skånskan är ett eget språk och att danskan har mer inslag av skånska ord än vad skånskan har av danskan!

Då frågar man sig hur lätt kan det då bli i framtiden då tryckpressarna kommer att spotta ut den nya generationens litteratur på Rinkeby- och Rosengårdssvenska. Då får man akta sig för den diskriminering som man idag håller på med då det gäller ickeakademiker, skåningar, smålänningar och samer, och som är ett hinder för fler att våga bli författare.

Då man skriver en bok vill man att den ska läsas av alla. Men det är inte helt fel att ha ett eget språk som vanligt folk känner igen och förstår ... och gillar!

Vad jag vet så härstammar svenskan från begynnelsen av ett så kallat högreståndsspråk, som talades av folk boende i och omkring Mälardalen. Meningen var kanske att så ska det talas och skrivas över hela landet. Varför det?

Min far föddes i Nyköping, min mor i Malmö och jag är uppväxt i Malmö. Mitt språk är ett mellanting mellan Snapphaneskånska och

Örtoftasvenska. Och det har jag, den ”vingabrödna”, lovat både mig själv och andra att den ringa del av språket som är kvar tänker jag faktiskt behålla.

Människan är en tävlingsmänniska. Som små silverglittrande snöflingor har vi vunnit kapplöpningen från manslivet in i moderslivet. Det vet alla! Den spermie som kommer först i mål, blir en människa. Det vet också alla!

Men ingen spermie är i detta stadium för mer än den andra, nu äger och väger vi precis lika mycket, tror jag.

De flesta kommer ut i livet med svansen i vädret, några har den mellan benen och andra kommer ut genom moderlivet med ”halv ving”. Var den halva vingen kommer ifrån, ja det kan man sitta i sin kammare på gamla dar och undra över, då alla andra vet mer om en, än vad man själv gör.

Att fara genom livet med bara en ”halv vinge” är väl inte något att stå efter, för då anses man vara en person som aldrig bryr sig om att planera, kalkylera och organisera, kanske en som inte gör allt sådant som sansat och ordentligt folk gör. En sådan som glömmer att lämna tillbaka biblioteksböckerna, glömmer att låsa cykeln, att dra upp väckarklockan, att deklarerera i tid, en som umgås med vem som helst och söker vilket jobb som helst och var som helst. Kanske kan man liknas vid en bohem eller en som försöker köra häst och vagn, utan vagn ... eller till och med utan häst!

Vem som helst sägs kunna bli nästan vad som helst i ett demokratiskt samhälle. Men vadå, det finns ju folk som redan innan spermien nått ägget är aktieägare och blivande företagare! Andra är redan skyldiga eller dömda, en del föds BARA till tjejer ...

En del går sovande genom livet, andra är vakna. Men för att man saknar hela vingar behöver man ju ändå inte sova.

Underligt nog är det hela tiden, sekel efter sekel, samma jokerblandning som föds av tänkare och tyckare, fattiga och rika, arbetare eller arbetsgivare. Man kan bli socialist eller reaktionär, kappvändare eller handikappad, kunglig eller adlig, utelligare eller en som sitter inne, författare, domare, poet, nudist, mördare, pedofil, Sjunde-

dagارشeliga Jehovas vittne eller som sagt ... en ”vingalös” hoppjerka och hackkyckling. Det är en väldig skara som ska leda folket i den sista striden, som till alla lycka bär.

Allt detta och mycket mer därtill kan vi bli då vi stiger ut i världen. Fast om det vet vi ingenting, för då hade vi kanske kutat tillbaka till moderlivet. Jag hade nog gjort det. Kanske ...

En person som lever med ”halvving” påstås alltid vara frånvarande och tanklös, men kanske ändå inte, för att vara tankspridd betyder ju ändå att man har vissa tankar i skallen även om de är spridda åt alla håll. Att bara vara tankspridd är ju ändå inte så dåligt i en värld där aposteln Paulus fortfarande på tvåtusentalet har mycket att säga till om. Han som säger att alla kvinnor saknar huvud eller bär det under armen måste ju egentligen mena att samtliga kvinnor lever på ”halv ving”!

Vad hoppjerka betyder förstod jag väl inte riktigt förrän jag läst den här boken, som är sann, nästan. Jag garderar mig för små minnesluckor. För det mesta har jag varit hänvisad till mina egna minnen. En del har jag redan skrivit i mina andra böcker.

Det finns en hel del svenska arbetsplatser som inte finns nedtecknade någonstans. Jag har varit på några sådana som varit för ringa för att gå till arbetshistorien eller till arkiven. Några av de arbetsplatserna finns med i den här boken.

Jag har haft närmare ett FEMTIOTAL jobb, längre och kortare perioder, och därför skulle jag kanske platsa i Guinness rekordbok, jo, men varför inte?

För att den här boken inte ska bli lika tjock som Bibeln har jag måst begränsa mig till att ta med endast det jag tycker är speciellt för just DEN arbetsplatsen, DE arbetskamraterna eller DE cheferna. Jag tar inte alltid upp fakta kring arbetsplatserna, det är alltid människors agerande och vad som händer runtomkring dessa som intresserar mig mest.

Liksom aptiten kommer medan man äter så kommer minnena medan man skriver. Djupare och djupare går tankarna och ju längre ner man kommer desto mer dyker det upp. Ibland blir man stolt – men ofta skäms man.

Jag delar ut ros, ris och kritik med både vänster och högerhanden, men LJUGER INTE! Inte medvetet, i alla fall.

Boken inleds med en redogörelse över de fyra småjobb som inledde den karriär, som till slut innefattade nära femtio jobb, små som stora. Kanske har jag glömt något ...

Om det finns fler hoppjerkor än jag, och det finns det nog, så hör av er så kan vi bilda Hoppjerkornas klubb.

Författarpristävling

Jo, då har jag precis fyllt tio och året är 1939. Sydsvenska Dagbladet har utlyst en författartävling för barn. Malmöungdomar uppmanas i tidningen att skriva en berättelse om vad vi tycker bäst om i vår hemstad. Jag minns inte hur min novell börjar men slutet låter ungefär så här: ”säger någon att Malmö är en tråkig stad så vill jag inte höra på det örat, för det tycker inte jag”.

Jag kammar alltså hem andra pris som är två kronor. Det är ganska mycket pengar, för det räcker till åtta stora mjölkchoklad med nötter i. Detta händer samma år som andra världskriget bryter ut. Det är ett krig som sedan dess suttit som en tvångstanke i mitt huvud och som förföljt mig i nästan alla mina böcker. Mitt politiska intresse vaknade på grund av andra världskriget och den hemska ”efterbörd” det förde med sig.

Ute i Kvarnby

Det är härligt att vara elva år och jordgubbsplockerska på Knut Gyllins rosenodlingar i Kvarnby. Oh, att få vara på riktiga bondlandet ... en salighet för bleka stadsungar från Sorgenfriområdet.

Det vimlar av ungar och mödrar på de vida jordgubbsfälten, folk kommer både från söder och norr, öster och väster. Det är lång väg att gå, men i grupp blir allting roligare.

Som kaninungar kryper vi fram i gångarna och både sol och brännässlor skiftar om att bränna våra ben. Hela tiden gäller det att få tag i de röda jättegoda gubbarna som ska fylla lådorna och ge några tioöringar per låda.

Men man måste faktiskt passa sina lådor mycket noga så inte pågarna snor dem.

Ovanför fälten välver sig den blå sommarhimlen där molnen seglar fram som vita bomullstussar. Över våra huvud samlar sig stora hopar av silverblänkande fiskmåsar, skriande i högan sky.

Det är härligt att vara här, på landet, och ... oh, oh, vad vi prop-par i oss av de goda bären. Mums! I smyg kan man äta hur många man orkar, och vågar, bara inte Knut Gyllin eller hans fem pågar ser det. Då kan det bli en örfil och sen ”gobaj” från fälten, beroende på vilken av Gyllinarna som får tag i en. En av bröderna som heter Verner är rätt så snäll. Ibland fuskar grabbarna och fyller askarnas botten med grus och sten. Det upptäcks ju snart och då blir det även ”gobaj” för dem.

Det roligaste är ändå matrasten då man sitter i en härlig berså och käkar medhavda smörgåsar. Man är lycklig och runt omkring doftar det av helt andra och finare saker än hemma på Nobelvägen.

För många ungar blir det förstås tradigt att varena regnfri dag under hela sommarlovet ligga som en slav i fälten hos Knut Gyllin, eller hos någon annan trädgårdsmästare. Betalningen är urusel, men för mödrarna som har alla ungarna med i markerna kan det kanske bli rätt mycket pengar.

Minnena av sommardagarna i Kvarnby återkommer senare i livet. För många är de säkert starkt kryddade av nostalgi. Man vill så gärna att allt ska ha varit bra. Man glömmer värken i kroppen och tröttheten, att man blev våt och smutsig och inte hade torra kläder att byta med och att mödrarna lade beslag på pengarna man tjänat.

Men ändå, vi minns vårens oändliga fält av gyllene påskliljor, senare av sommarens och drivhusens doftande rosor, den ena vackrare än den andra. Den vackraste rosen är döpt till Kristina Gyllin,

chefens fru. Vi minns nog också de oändliga raderna av bär och tomatplantor som skulle plockas och noppas.

I Kvarnby känner man sig ändå fri, trots tvånget och övervakningen. Man slipper den eviga barnpassningen, örfilarna och hushållsarbetet hemma.

Vi är på landet, bland kompisar, har jätteroligt ibland, leker och jagar varandra. Det uppväger tvånget och den jättelånga vägen dit, som vi naturligtvis får traska ...

Trots allt – ett skönt minne.

I Petri kyrkas koralkör

Att få lov att sjunga betyder mer lycka än jobb. Dessutom får man betalt för det! Vid elva års ålder tjänar jag småpengar som kyrkosångerska i Petri kyrka. Lyckan att få sjunga kommer som nummer ett, att tjäna pengar som nummer två. Fast det är inte mycket pengar att bry sig om, de åker genast ner i mors ficka. Hon har alltid ett jättebehov av mycket pengar, för vår familj blir bara större och större och nu är vi snart nio.

75 öre får vi då vi sjunger under högmässan och 50 öre för afton-gudstjänsten. Lönen får vi i ett kuvert var tredje månad. Men 25 öre får jag behålla och det räcker till ett stort mjölkchoklad med nötter.

Man är ändå rätt så stolt över att varje söndag få sjunga i Skandina-
naviens finaste kyrka som är ända från 1300-talet och som också har Skandina-
naviens äldsta orgel. Axel Boberg är musikedirektör och hans
dotter Hilma avlöser honom emellanåt. Henne tycker jag mycket om.
Hon spelar alltid den slags musik som de lite äldre tjejeerna gillar och
som jag också kommer att tycka om efter en tid. Men sen kommer
intresset av sig själv och man tycker så småningom att musiken av
Bach, Beethoven och Händel är så stor och mäktig att den fyller upp
hela kyrkan.

Fröken Andersson

Det är fröken Andersson på Andeelundsvägens arbetsförmedling som är min ”framtidsplanerare”. Snällt lyssnar hon på klagolåten medan ögonbrynen åker längre och längre upp i pannan.

– Så de gick inte så bra på Strumpan, säger hon och ser en aning misslynt ut i mungiporna.

– Nej, men alla tjejer ä väl inte födda till att bli sömmerskor. Finns de inget annat än fabrik. Min mor vill inte ...

– Nej, de har jag redan hört ett par gånger, att hon inte vill att du ska jobba på fabrik. Men du har ju inga kvalifikationer för något annat. De finns gott om jobb för sömmerskor. De behövs alltid. De gäller att få en plats där man stannar. Man kan ju inte heller hoppa omkring som du gör ...

Nej, tänker jag, men om hon kunde titta i det blå så skulle hon få se på ”hoppa omkring” ... att jag är bara i början. Men titta i det blå kan som sagt varken hon eller jag göra.

– Jag skulle vilja stå i butik, sälja något, inte choklad eller nåt man kan äta, men ...

Fröken Andersson sitter tyst medan hon fingrar på den lilla anspråkslösa trälådan, flyttar korten fram och tillbaka och läser och letar.

– Dom flesta fordrar vana, säger hon. De enda jobb som inte kräver vana är städning och hemarbete och som sagt sömmerska.

– Tsss, fnyser jag, finns de inte nåt jobb där man kan lära något, någon slags skola där man kan få ett betyg, visa att man kan någonting, inte bara få en arbetsbok som på fabrikena.

– Jaha, ja, de skadar ju aldrig att lära sej något, säger fröken Andersson välvilligt. Men det är svårt om man bara har folkskola. Kanske har du chans att komma in nånstans, kanske på Hermods eller på aftonskola? De kostar ju och så ä de oftast kvällar som gäller.

– Nä, de går inte om det kostar pengar, och inte om kvällarna, nä,

de går nock inte för då ä jag upptagen ... där hemma.

Fröken Andersson suckar högt medan hon ändavänder hela lådan och börjar om igen. Plötsligt lyfter hon upp ett kort och skiner som en sol.

– Här ... här har jag nåt som jag tror skulle passa lilla fröken!

På Margareta hushållsskola

Jodå, fröken Andersson ordnar allt och rätt vad det är så ligger jag och skurar i en köksskrubb på Margareta hushållsskola. Jag stryker ganska tjockt med grönsåpa på borsten och så gnor jag av alla krafter. Min mor klagar ofta över att min lillasyster och jag inte ”skurar i hörnen och krokarna”, därför är jag extra noga nu så jag ska få ett bra betyg att visa fram. Det är lite spydigt tänkt, men ibland är det skönt att raljera för sig själv. Jag är ensam i köket och samtidigt som jag skurar så lyssnar jag på ett musikprogram på radion. De spelar den nya mycket populära franska biten ”Chatten drej”, som jag älskar. Jag sjunger och skurar samtidigt. Efter sången kommer tankarna.

Egentligen behöver man väl inte gå i skola för att lära sig skura skrubbar, tänker jag och sätter mig att vila på hämlarna. Städa kan jag ju till och med i sömnen.

Sedan fortsätter jag till nästa skrubb, gnor och kverulerar medan solen strömmar in genom hushållsskolans skyltfönster. Det är ett vackert fönster, fint inramat med gammaldags vita hårdstärkta trådgardiner som är uppträdde på guldstänger. Här och var står små hyllor med virkade dukar i väntan på alla de delikatesser som så småningom ska ställas ut till försäljning. Som jag ... huuuuuu ... ska vara med och laga till! Det är SÅ spännande.

Skolan ligger på Södra Förstadsgatan, inte långt från Triangeln och strax bredvid Pallas glassbutik, där folk efter biobesöken ringlar i långa köer.

Ni kan klä av er där

En dag blir det napp på ett jobb som låter tilltalande. ”Lätt arbete – lättförtjänta pengar”, står det i tidningen. Det skadar ju inte att försöka. Adressen leder mig till ett halvsnyggt hus ute på öster. Jag tar mig dit och ringer på porttelefonen. Och släpps in. En medelålders kvinna med bedagat utseende öppnar.

– Stig in, säger hon samtidigt som hon synar mig uppifrån och ner för att därefter teckna åt mig att följa med. Utrymmet hon leder mig till påminner om kvinnoklinikens väntrum.

– Vänta här, säger hon, jag ska meddela chefen.

Kanske är han gynekolog. Kanske gäller det städning, tänker jag då jag slår mig ner på en stol. Framför de smala hytterna hänger rasslande förhängen i hemska färger. Efter en kvarts väntan kommer den buttra kvinnan tillbaka. Med henne följer en ung flicka i en kort vit badrock. Kvickt och som en oljad blixtdyker hon in bakom förhänget. Kvinnan pekar på mig och på en av de andra hytterna.

– Ni kan gå in där och klä av er och ta på rocken.

– Va, ska jag ...? Varför ...?

– De vet ni väl själv, svarar kvinnan lite surmulet.

– Vadå ...? Är det här en läkarmottagning eller ... jag är inte sjuk ... varför ska jag klä av mej?

– Hur ska han annars kunna bedöma er, undrar damen och vimlar med ögonen.

– Bedöma! Jag ska inte bedömas! Jag söker jobb. Vad är det här för nånting?

– Jaså, jaha, passar de ente så e de bara att gå igen, säger kvinnan och rycker både på axlarna och på förhänget.

Efter några väl valda – och kanske inte helt tryckbara ord – går jag min väg och slår hårt igen dörren. Men i trappan stannar jag till och mitt i ilskan kan jag inte hålla mig för skratt. Jag ser det löjliga i saken. Den buttra kvinnan talade om en mansperson, som säkert sitter bakom ett jätteskrivbord och spelar chef med full respekt, och tar sin

roll på fullt allvar! Kanske handlade det om fotografering, till porr-tidningar. Jag tror inte det finns några djur i världen som är hälften så dumma som människorna, däribland jag själv, som inte tar bättre reda på saker och ting, och som återigen lupit iväg med ”halv vinge”.

Annonsen

Man får nog marknadsföra sig själv tänker jag en dag då jag slår mig ner och totar ihop en annons. Den lyder som följer:

”Kvinna i 40-årsåldern, med vana vid posthantering, kopiering, bank- och kassagöromål, söker fast arbete på kontor eller fabrik. Allt är av intresse. Telefonnummer: xx xx xx.”

Därefter sitter jag och väntar på svar. Vad händer? Jo, kan man tänka sig! Telefonen ringer, både den dagen och nästa.

– Hallå, mitt namn e Svensson. De gäller den där annonsen.

– Jaha, då har ni kommit rätt.

– Kan ni tänka er lite posering?

– Posering, vaddå? Jag hajar faktiskt inte ordets innehåll med detsamma. Det är ju ganska nytt.

– Jaa ... fotografering, om ni förstår.

– För vadå? För sextidningar?

– Ja, man kan kalla det så ...

På med luren. Nytt samtal.

– Hallå, de gäller den där annonsen. Jag behöver en som kan posera ...

På med luren igen.

Det är sexåldern som åter gör sig påmind. Av dem som ringer, och de är en hel del, har de flesta hängt upp sig på de fyra orden: ”Allt är av intresse”. Hur dum får man lov att vara, tänker jag, som nästan inbjudit till inviterna med fyra små ord, som sätter deras

Författare

Och vi andra då, som inte är behäftade med en massa charm, vad gör vi när vi är arbetslösa och obehövliga?

Jag för min del fortsätter att skriva om *Maria från Borstahusen*. Jag går omkring ute på öster och intervjuar folk. Där finns en del kvarvarande äldre personer som minns Maria och även tiden kring sekelskiftet. Även Anton Nilson hör jag talas om på 1970-talet, då nästan ingen vet vem han är, trots att det var han som strejkåret 1908 placerade en bomb på strejkbrytarfartyget *Amalthea* i Malmö hamn.

År 1977 finner jag honom uppe i Stockholm. Jag intervjuar honom i den lilla tvårummaren där han lever undagömt och stilla. Han blir glad över mitt intresse, vilket resulterar i en hel del intervjuer. Vid hemkomsten tar jag dem telefonledes. Därefter knackar jag ner det hela på den elektriska skrivmaskinen från Vatten och Avlopp. Så småningom märker jag att det inte längre handlar om släktforskning. Det skrivna börjar likna en pjäs, ett drama!

Maria, en fiskarflicka från Borstahusen, som bosatt sig i Malmö, sedermera änka efter hamnsjåaren Axel Ståhl, blev min mors och många andra barns fostermor. Hennes goda gärningar ville jag föreviga. Jag ville att hon skulle stå som en symbol för de heroiska kvinnor som vid sekelskiftet stred och kämpade mot svält och fattigdom i hemmen, medan männen stred och kämpade på arbetsplatserna.

Jag har sett Maria ett par gånger och minns hennes ansikte som var översållat av djupa ärr efter smittkoppor, en epidemi som härjade runt Landskrona och Borstahusen, ganska sent på 1800-talet.

År 1977 gick pjäsen upp på Landskrona teater och fick ett oerhört gensvar var helst den drog fram.

Boken *Maria och Amalthea* kom ut 1988.

Ackord

De rullar, de rullar, de rullar, de rullar!
Ty så ska de låta då ångan e oppe ...
Är det kalas?
Nej, det är bandet som rullar,
ty här ska det gå undan.
Bandet är heligt. Det får aldrig stå stilla!
Jag sitter vid ett MTM-system,
som ska stimulera arbetarna till stordåd, heter det.
Bandet är på väg, de rullar, de rullar,
kommer närmare och närmare ...
men åh, nu rullar det förbi ... jag hinner inte!
HJÄLP! Jag hinner inte med!
Hjälp, den nya drar ner ackorden.
Den nya, är det jag?
Vi kommer inte att tjäna till kaffet!
Vad gör hon nu? Du får inte nysa, inte hosta –
och klia dig får du göra på fritiden.
Jag kommer att dö om jag inte får gå ut på toan
och badda pannan med kallt vatten.
Du går ingenstans! BASTA!
De rullar, de rullar, de rullar, de rullar ...
ty så ska de låta då ångan e oppe.
Men vem är jag? Varför sitter jag här?
Jag kunde lika gärna vara trådrullen ... eller nålsögat.
De rullar, de rullar, de rullar, de rullar, de rullar...
så ska de låta då ångan e oppe ...
Nej! Du är inte på kalas. Du sitter vid det löpande bandet.
På Eiserfabriken.